

Előfizetési díj

vidékre postán vagy helyben házhoz
 borsza:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra helyben	1 "

vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Összor hasabozott garmond sor 6 kr. ara
 Helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22), Hansen
 stein et Vogler Wien
 Wallfischgasse nr. 10.

Nyitottai cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
 1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

Kolozsvár, nov. 11. 1873.

(B.) A recriminációk mindig keserű gyümölcsöt szednek teremni s nem egyszer történt meg az, hogy e miatt a pártküldelemek pártoskodással fajultak.

Ilyenkor aztán oly éles ellentétben állnak egymással szemben a pártok, hogy e miatt sem a ki sebbesség, sem a többség nem képes kötelességét teljesíteni. — A kisebbség nem, mert igaztolt állapota fogva minden kárák bogot keres s nem arra törekszik, hogy a többséget tevékenységre zorítsa, hanem csak arra, hogy a többséget minden áron népszerűtlenné tegye a törvényhozó testület körében úgy mint azon kívül. A többségnek pedig ily eljárás következtében nem lehet a reformok terén szabadon és sikerrel mozogni, miután a reformok legnagyobb része különben is olyan természetű, mely a legnagyobb higgadsággal s megfontolással is oldva meg a sértett magánérdekek egész seregét zudítja a reformátorok ellen.

Örvendünk tehát nem annak, hogy a válság, melyet oly gyakran s nem minden káröröm nélkül,

a Deákpartban küszöbön levőnek hirdettek a baloldali lapok, épen saját körükben tört ki; — hanem annak, mert szeretjük hinni, hogy a válság következtében a balközép megtisztulva a Csávolszky-féle elemektől, fel fog emelkedni egy alkotmányos ellenzék magaslatára, a mikor aztán igen hasznos szerepet játszhat a reformok terén s ellenzékeskedő tagjait epurálva nem lesz kénytelen folyvást a negatívok terén barangolni.

Azonban elősmérjük, hogy reményünk csak azon esetben volna teljesen megbízható alapokra fektetve, ha a declarans-féle emberek kiléptek volna a balközép sorai közül s Ghyczy Kálmán nem volna kénytelen visszavonulni és ha a Tisza Kálmán javaslata, melyet a párt többsége elfogadott, nem lenne oly mysticus, mint a milyen.

Annyi hasznos eredménye mindenesetre mutatkozik a történeteknek, hogy a balközép többsége, habár a mint látszik, nem is fogadta el Ghyczy Kálmán mérsékelt álláspontját, de eddigi merev magatartását is megunt.

Fel fog-e lépni Ghyczy, mint képviselőjelölt, vagy ha pártja fellépteti s megválasztatja, elvállalja-e újból a képviselőséget? majd meglátjuk. Azonban mi azt hisszük, hogy Ghyczy e lépést érett megfontolás után tette s úgy vagyunk meggyőződve, hogy Ghyczy csak azon esetben fogadhatja el a képviselőséget újból csak azon esetben működhetne sikerrel, ha pártja vezére maradhat t. i. ha a balközép az általa nyilvánított politikát elfogadja.

Mi már a teendője a Deákpartnak a jelen körülmények közt?

Nézetünk szerint igen egyszerű, és pedig a következőkbe összpontosítható. Maradjon bölcs vezére zászlója alatt az eddig követett uton; haladjon a reformok terén kellő mérsékeltséggel, higgadsággal, de egyszersmind erélylyel, kebelében erőszakos válságot ne idézen elő, de ha azt, mint a balközépnél egyik vagy másik árnyalat mégis előidézné, mutassa meg a párt zöme, hogy ő az ur házában s nem hagyja magát a vert útról letereltetni.

Nézetünk szerint a kormány a többség, az az a Deákpart kifolyása s épen ezért magának a pártnak kötelessége s érdeke, ellenőrizni, nehogy a miniszterium vagy egyes miniszterek tévútra vezetésék magokat. — Ugyisintén azt is meg kell kívánnunk a párt kormányától, hogy a reform kérdésekben teljes erővel ragadja meg a kezdeményezés zászlóját; de ne engedje azokat a baloldal által mintegy magára erőszakoltni? ne árverezzen feleltök, a mint az néha már megtörtént.

festészet új romanticismusa, mely az irodalomával szinte karöltve járt: épe Delacroix műveiben nyújtá azt, a mit mint legbecesebbet, általában teremteni képes volt. A szóban forgó mű, mely itt „Sardanapal,” a műtörténetben „Sardanapal a máglyán” címmel visel, föltüntetik a romantikusok vezérének ama dacos ellenállását s fékezhetlen erélyét, melyet eleinte a már korszerűtlenné vált classicus minta-mázolás ellen kifejtett, s egyszersmind ama merész újítási viselkedetét és genialis előretörékvést, melylyel, a védelmi állást támadóval cserélvén föl, az ellaposodott iránynak hadat izent s azt teljes dicsőséggel tönkre is tette. Delacroix festményében Sardanapal király minivel fejedelem palotájában merev tekintettel nézi ama jelenetet, a mint saját parancsára neje és rabszolgái leöletnek. A király elmélyedve ül trónján s ama megdöbbentő nyugodtságot, melyet a fájdalom idézett aczára, legkedvesebb lovának lemészárlása sem bira megváltoztatni, ha a halál szomorú király saját, keleti pazarsággal diszitett trónja — máglyája leend.

Látni való, hogy a tárgy magában véve már elég határos s mily mesterművé dolgozta fel Delacroix! Igaz: az egész képen valamennyire a kegyetlenségben való gyönyörködés hangulata ömlik el, de mennyi virtuositás, mennyi megkapó igazság s mennyi tragikai ünnepélyesség enyhíti, menti s feledtetni e hangulatot! A meztelen nők, kik utolsó tekintetökkel is urok iránti feláldozó s végtelen szeretetüket tudatják, rendkívül erőteljesen rajzolják s mesteri alakitásuk a színkezelés bravurójával vetélkedik. Meglepni, megrázni s elkápráztatni: ez volt Delacroix célja, melyet ez ifjúkori művében tehetségének kitűzött s e célját teljesen el is érte. Kétségtelen, hogy e kép, a mint egyrészt a művészeti egyszerű törekvést nem veszi kellőleg figyelembe (a műnek szerkezeti hibája, hogy hiányzik belőle a központ, mert az érdek ké felé oszlik) úgy másrészt

Ha maga a párt birni fog kellő erélylyel és összefartással, apróbb vagy nagyobb válságokat könnyen kiállhat, sőt kitelhetleg számban és tekintélyben erősödni fog, míg a habozás és tevéketlenség magát a pártot semmisítheti meg.

Mi nem hisszük ugyan, hogy pártunk háta megett az enyészet van, mert több életéről feltételezünk a nemzetben. Másként azonban meg vagyunk győződve, hogy pártunk háta megett a reactio lesben áll.

A helyzet.

Budapest, nov. 11.

(A.) A képviselőház új ülészaka élénk politikai mozgás kíséretében vette kezdetét. A balközép értekezlete előzte meg azt s olyan eredményekre vezetett, melyek a mily mély sajnálatot keltettek mindenütt, remélhetőleg olyan üdvös eredményekre fognak vezethetni. A balközép által elfogadott, sokat mondani akaró, de igazában keveset mondó, csűrő-csavaró, kibúvó ajtókat hagyó, az igazságot őszintén kimondani nem merő nyilatkozat, mely az érthetetlen szavak labirintjába iparkodik valódi szándékait elrejtetni, nem engedte meg Ghyczynek továbbra is a pártban való maradását. És pedig nem azért, mintha e határozat az ő személyére nézve bármiképen korlátot képezett volna. Ghyczynek már egy év óta specialis állása volt a párt kebelében. Azért, hogy belügyi politikáját támogatta, a balközép készséggel elnézte, hogy Ghyczy a közjogi kérdésben körülbelül a Deák-párt álláspontján áll. Végre azonban Ghyczy belátta, hogy pártja lassan-lassan elfogadta az ő nézeteit, de azokat nyilvánosan vallani nem meri. Ezt a politikai pharisaeizmust, mely oly óriási károkat hozott a nemzetnek, olyan hazafi, mint Komárom város volt képviselője, sokáig nem nézhette nyugodtan s minthogy a párt most, midőn nyilatkoznia kellett, megint nem merte nézeteit férfias nyíltsággal proclamálni, ott hagyta azt s nehogy gyanúsításoknak tegye ki magát, visszalépett — reméljük csak rövid időre — a közélet szinpadáról.

Ez annál súlyosabban éri a baloldalt, mert az ülészak elején akkor jön, midőn épen nagyobb actiókra készült. Óhajtanó, hogy e csapás kijózanította legyen a balközépet s belássa, hogy amaz úton, melyen eddig

haladt, mindenekelőtt oda fog jutni, hogy legkiválóbb nagyjait egymás után elveszti s ennek folytán természetesen tekintélyét és befolyását napról-napra jobban csökkenti. Ha Ghyczy Komáromban újólag megválasztatik s meghozza a közügynek azon áldozatot, hogy ismét a képviselőházba lép, ő reá várakozna ama szép szerep, hogy a két párt hívei közt a közvetítés s a munkában, a reformok terén egyesülést előmozdítsa. Míg ő nem lesz ismét képviselő, a fusió, a coalitionalis miniszterium alkotásáról keringő hírek nyugodni fognak. Most legkevésbé lehet ily valamiről szó. A helyzet súlypontja ma is Deák Ferenczénél van; ama sok munkával szemben, mely reá várakozik, a Deák-párt minden belső vajudása megszűnt s az egyes netalán fenálló árnyalatok mindnyájan a régi vezér köré sorakoznak. Ő pedig sokkal bölcsőbb, semhogy a tevékenység, a munka korszakát először is rombolással akarná inagurálni, azaz a kormányt elejtené épen akkor, midőn az a teendők egész sorozatát terjeszti a ház elé.

Ma nemcsak nincs ok a miniserválságra, hanem ellenkezőleg minden azt parancsolja, hogy a reformtevékenység megindítása feltartóztatást ne szenvedjen ilyen válságok által. Bárki foglalná el a kormányt, ismét hónapokra lenne szüksége, hogy terveit törvényjavaslatok alakjába öntse. Ez pedig az országra elpazarolt, elvesztett idő lenne s sokkal rationálisabb, ha a képviselőház követi Szilágy szombati beszédének alapeszméjét, mely nem más, mint sürgős felhívás a szakadatlan és kitartó munkára. A miniserválság szombati beszéde egyszerű és komoly munkaprogram mely a legszebb tevékenységet nyit a sessionak. A kormány egész özőnét a törvényjavaslatoknak jelentette be s ez által kimutatta, hogy dolgozott s hogy komolyan megvárja a képviselőháztól, hogy ő sem haszontalanul vesztegeti el idejét. Ha a parlament megfelel e várakozásnak, a jövő ülészak, mely annyi komoly auspicium alatt indult meg, emlékeztetéssé váland közéletünk történetében.

— A kereskedelmi törvény ügyében egybehívott értekezlet utolsó ülésében különösen azon kérdéssel foglalkozott, hogy az állam mennyiben

Mennyi erőt, mennyi művészetet fejt ki a művész ez egyszerű témában, mennyi kitűnő vonás egyesül e nem túlságos nagy képben! Benczur tudvalevőleg egyike a leggeniálisabb festőknek, kiket Magyarország valaha szült; ezt a többi közt már „Versailles”-ja is bizonyította! Technikája olyan, hogy bevégtettség tekintetében Piloly legjobb képeivel egyrangú, csak hogy Benczuré sokkal finomabb, átszellemítettebb, nem oly édeses hanem egyszersmind picansabb. Minden alakja leirhatlan plasticus, kellemes és természetű. Az erdő szélén” című kép compositiója olyan, mely valóban szívmelőleg hat. Nem egy hamar látunk képet, mely oly egyszerű, oly nemes, oly keresetlen s e mellett művészileg oly hibátlanul s bevégtetett sat., mint Benczur e legújabb műve, kit joggal neveznek hazája büszkeségének.

Ama benső viszony, mely Vacanához köt, szinte késztetett, hogy e sorokat átvegyem a „Tages Presse”-ből. Az erdélyi székelek úgy hiszem megbocsátanak neki; lesz alkalom, hogy az „Uebel Land und Meer”-ben, hol ellenök elvételéből vétett, helyre fogja hozni hibáját. Ez a saját ígéretem.

Prém József.

Felfedezések a csillagokon.

Egy látnok álmai.

(Folytatás.)

S törzsétől fogva az ágak végeig virághelyek vannak, bimbók, virágkelyhek és gyümölcsökkel. Saturn felszínén ez a leghasznosabb növény.

Saturn faunája öt osztályra oszlik. Az elsőnek igen tökéletes or. anismusa. Az állat közte igen nagy és erős. Csak hátsó lábuk izelt. Első lábai izom- és csontnemű anyagból alkotóvak, ruganyosak s ha a körülmények követelik hajlíthatók, másfélbenben rendkívül erősek s mozgathatlanok, ha az állat akaratának be-

tartozik a kereskedelmi törvény alá; kit kell érteni a kereskedő elnevezés alatt és hogy a kereskedőkre nézve érvényes szabványok mennyiben alkalmazandók a kereskedelmi társulatokra? Az első kérdésre nézve különösen kiemeltetett, hogy az állam oly vállalatában, minő a posta és távirat, nemzetközi szerződések által a külföld eljárásához kénytelen magát tartani. A részvénytársulatok kérdése a kereskedelmi társulatokról szóló cikknek tárgyalatik. A beható vita eredménye a következő volt: kimondatik az, hogy a kereskedőkre vonatkozó határozmányok a kereskedelmi társulatokra nézve is érvényesek. Hogy mi foglaltatik a kereskedelmi társulatok elnevezése alá, az később fog megállapíttatni. Az államra nézve e szabványok csak annyiban érvényesek, a mennyiben kereskedelmi üzletet visz és a mennyiben külön törvény másképp nem rendelkezik.

— A Deák párt nov. 11-én d. u. 6 órakor tartott értekezletét Perczel Béla elnök megnyitván, fel-szólította a pártot, hogy a pénzügyi bizottságba egy tagot jelöljön ki, miután Tisza Kálmán a reá esett választást nem fogadta el. A párt Zsedényi indítványára Móricz Pálra adja szavazatát.

Ezután Burjanovics indítványt jelentett be, melyet a ház elé fog terjeszteni s melynek szövege következő: „Küldjön ki a ház egy 9 tagú bizottságot oly javaslat kidolgozása végett, mely a képviselői állással való összeférhetlenség eseteit megvitatva, szabatosan megállapítja, mennyiben lehetnek a képviselők tagjai azok, a kik az állam szolgálatában állnak vagy valamely pénz- és hitelintézetnél, vasutnál, közkereseti vagy részvénytársulat és ipar vállalatnál mint igazgató tanácsosok, igazgatók vagy bármely más minőségben közvetlenül érdekelték.” Az indítványt a párt Szilágyi min. elnök és Deák Ferencz felszólalása után helyesölve tudomásul veszi.

Ezután az elnök a catastrofi fölmérésekről szóló tjavaslat tárgyában holnap ülés után értekezletre híván össze a pártot, az ülés véget ért.

— A reichsrath képv. házában 11-iki ülésében benyújtott tjavaslat fölhatalmazza a kormányt, hogy 80 milliónyi ezüst-kölcsönt kölcsön s ez ezüstöt a nemzeti banknál letetvén, attól ugyan ily összegben bankjegyeket vegyen föl, s a míg e hitelmuvelet előnyös valósitása lehetetlen, a szükséges összegeket függő államadósság által fedezze.

A kölcsön egy része vasutak építésének előmozdítására fordítandó, melyekre a kormány törvényileg falhatalmaztatott; továbbá a legsürgősebb szükséglet fedezésére előlegezési pénztárak alitandók, melyek a hitel-kereskedelem és iparügyet biztosíték melletti előlegekkel mozdítsák elő.

A biztosíték állhat: romlásnak alá nem vetett árukból, földtermékekből, bányaproductumokból, és gyártmányokból, azoknak legfelebb fél becsáraig; továbbá a börzén jegyzett értékek elzálogosításából, a jegyzett á: egy harmadáig; az előlege három, kivételesen hat hónapra adandók s prolongatiók is történhetnek. Az előleg-kölcsön tartamának maximuma egy év; a kamat az előleg egész tartamára állapíttatik meg, a prolongatio alkalmával felemelhető, legalább is azonban 8%-ból kell állania.

A tjavaslat további szakaszai meghatározzák az előlegezési üzlet többi modalitásait. Az előlegezési pénztárak kezelése, az állam számlájára, a pénzügyminiszterium felügyelete alatt az általa választott

folyása alatt állanak. Hosszuságok arányban állanak a test hosszával. Szemeik kicsinyek, füleik rövidek és szűkek. Fejük széles és magas ormánjuk össze van növe szájukkal, ezek elseje szagló szerv s mint igen hasznos szerv, ivásra és arra szolgál, hogy a gyümölcsöt szájához vigyék.

A fauna második osztályában kétféle állatok vannak.

A harmadikat egy négylábú állat képviseli. Ennek hátsó lábai az emberi lábak alakjára vannak teremve, az első, mint a vízi kutya tagjai. Húsa az előbbihez hasonlítva gyenge, bőrén azonban földünk semminemű lövése sem hatol át. Csontos külsője van, a csont legszilárdabb anyagaiból. Felszíne pikkelyes. Hosszusága és magassága az Ign-naodonhoz hasonlít, mely egykoron földünknek lakta. Mint ilyennek, megrendítő kinezése van.

A negyedik osztályban van a természetes ember, melyet Davis terjedelmesen leírja. Tagjai gömbölyűek és feszesek. Testében akkora a symmetria, mint Saturn egy állapotán sem. Mellesontja iv-alaku. Két részre osztott tüdűje zsíros és ruganyos tevékeny anyagból van. Szíve is két részből áll s mozgásban van, melynek a tüdő mozgása felel meg. A fő tökéletesség tekintetében a testtel van összhangban. A következő részeket érdekelhetik az orvosokat: „Mint hogy a koponya nem áll nehéz, kemény anyagból, ez nagy tevékenységet kölcsönöz az érzékeknek a külső világra vonatkozva. Az előagy igen nagy s a hozzá tartozó részek is igen finom érzékeny anyagból van összetéve. Ez anyag számtalan mirigyet képez, melyek mindenike összehúzódik és kitágul. Ezek azon pontok, honnan az érzés idegei sugároznak ki, melyek fel-fogják s tovább viszik azt. Az érzés idegei ép olyan összeköttetésben vannak az egy szívecskéivel, mint

hitelintézetek után, a kereskedelmi és iparkamarák bizalmi férfiainak, valamint kormánybiztosok hozzájárulásával történik. — Az előlegezési pénztárak kamattörvénye az esetleges veszteségek fedezésére fordíttatik, a fölölse az államot illeti.

Az állampénztárba visszafolyó pénzek a valuta helyreállítására fordíttatnak; az illető modalitások külön törvény által fognak megállapíttatni.

Az új választási törvényből.

Az országos képviselők választásáról szóló törvényjavaslat indoklásában a városi választókerületek beosztását illetőleg a miniszter a következőket mondja:

Jelen törvényjavaslat alapeszméje, hogy lehetőleg az értelmiségnek tartsa fenn, de a jogegyenlőség alapján, azaz születési, vagyon, nemzetiségi stb. különbség nélkül, a döntő befolyást a választásoknál.

Éz értelemben nem a lakosok száma, nem is a törvényhatósági stb. előjogok alapján hoztam javaslatba a választókerületeket, hanem a szerint, a mint valamely város (akár törvényhatóság, akár nem) a művelt emberek bizonyos nagyobb mennyiségét foglalja magában, — oly mennyiségét t. i. miszerint az illető városban a művelt emberek ezen mennyisége a tömeg politikai nevelésére, a közszellem ébresztése által jótékonyan hathat, s így a közművelődés kapcsolatban az iparral, kereskedelemmel az illető várost némileg önmagában bevégzett közművelődési és gazdasági gyűponttá teheti.

Igaz, e tekintetben határvonalat állítani nagyon nehéz, de csak addig, míg azon számbeli alapegységre nézve tisztába nem jövünk, melyet a kerületek beosztásánál játéka hozni czél-szerűnek tartunk. Ez alapegység nem lehet annyira le, mint Besztercze, melynek összes népessége sokkal csekélyebb, semhogy akkor, midőn az országos képviselők számát jelentékeny mérvben akarjuk leszállítani, mérvadónul elfogadhatnók egyéb városokra nézve is. Így állapodtam meg Eperjesnél.

Ez alapon a városi kerületekben a népesség száma (a „Népszámlás eredményei” szerint) következő lenne:

Budapest 170,476, Szeged 70,179, Szabadka 56,323, Pozsony 46,540, Debreczen 46,111; Kecskemét 45,195, Temesvár 32,223, Arad 32,725, Brassó 27,766, Nagy-váradi 28,698; Kolozsvár 26,382, Pécs 23,868, Miskolcz 21,199, Nagy-Becskerek 19,666, N.-Szeben 18,998, Székesfehérvár 22,683, Ujvidék 19,119, Versetz 21,095, Zombor 24,309; Kassa 21,742, Győr 20,035, Eger 19,150, Szathmár-Németi 18,353, Baja 18,110, Marosvásárhely 12,678, Sopron 21,108; Selmecz-Bélábánya 14,029, Besztercebánya 11,780, Fiume 13,314, Komárom 12,256, Eperjes 10,773.

Ha azonban a törvényhozás hajlandó lenne a föl-sorolt városokon kívül mindazon városainkat (illetőleg r. t. városainkat és n. községeinket is,) melyeknek népessége a 15.000 lelket meghaladja, tekintet nélkül műveltségi fokára, külön, önálló városi választókerületekké alakítani: ez esetben Hódmezővásárhely 49,153 főnyi, Békés-Csaba 30,022, Békés 22,547, Cegléd 22,216, Félégyháza 21,313, Makó 27,446, Mezőtúr 20,447, Nagy-Kőrös 20,091, Nyiregyháza 21,896, Szentes 27,658, Szolnok 15,847, Zenta 19,938, Gyöngyös 15,830, Gyula 13,495,

az arteriák és ezek a szív-kamarákkal. E mirigyek önkéntelen mozgásba hozzák az egész rendszert, mint a hogy a szív a testbe hajtja a vért. A tüdő és szív mozgása igen erős, megfelel nekik az agy mozgása is és ez összhangban gigási erőt ad a testnek.

A saturn-emberek társas életet folytatnak, jellemesek s minden felesleges hajlamoktól szabadok. Fejük erősen nagy és hosszú. Benső lényük testük egész külsőjén előmlik s igen kedves benyomást tesznek. Nagy szellemi tehetségük ismerettségbe hozza őket azon világokkal, melyek a nap és közjük esik, valamint e világok lakóival is. Ép oly érdekeltséggel vizsgálják az űr csillagait, mint mi a naprendszer. Lelkük minden tökéletlentől ment s így csak a tisztában és jóban egyesülnek. A saturn-ember csak akkor követi hajlamait, ha bensője azt jóváhagyja. Azon épületek, melyekben e lények laknak, igen sajátos, meghatározott stílusban vannak építve, nagyon szépek és czél-szerűek. Lakóik békében és boldogságban élnek. Elméjük eléggé fejlett arra, hogy tudják mi történik egész földünkön, innen az egész nemzet mozgalmait ismerik. Mindnyájan testvériségben vannak egyesítve s érdekeikben egyhangulag szavaznak, ha mindjárt a planéta különböző részein vannak is. S így tovább.

S ezt a szerző mind úgy adja elő, mintha maga utazott volna a csillagokban és naplójába a nevezetesebb mozzanatokot feljegyezte volna. Természetesen ép érzékkel ezeket senki se veszi komolyan. Nem minden érdek nélküli azonban a spiritualismus tréfáit ismerni tanulni, csak curiositas kedvéért is, valamint a fennebbi csacsakaságoknak sincs más céljuk, hogy egy ilyféle szellemi monstrummal megismertessük olvasóinkat.

Hajdu-Böszörmény 19,208, Kalocsa 16,302, Szarvas 18,007, N.-Kikinda 18,539, főnyi népességgel megannyi külön városi választókerületet (Hódmezővásárhely 2-t) képeznének.

Rézsémről egy ily rendszabály ellen csak azon föltét mellett nem lenne kifogásom, ha a lélekszámnak tett emez engedmények azáltal egyensúlyoztatnának, miszerint oly városok, melyek 15,000 főnyi népességet nem érnek el ugyan, de művelődési, közgazdasági tekintetben mégis bizonyos jelentőségre vergődtek, szintén önálló városi kerületek alakítására jogosíttatnának. Erre igényt, nézetem szerint, az utóbbi arányban — következő városok tartának leginkább:

Pápa 14,223 főnyi népességgel, Nyitra 10,002 Ungvár 11,017, Veszprém 12,000, Pancsova 13,408 Nagy-Szombat 9,003 főnyi népességgel.

Ámde ugyanekkor lehetetlen a Királyföldnek, e műveltségi erejére nézve oly jelentékeny területnek, is legalább 16-ra nem emelni képviselőit, Brassót és N.-Szeben beleértve.

Ez azonban már ismét fölszaporítaná a képviselők számát a szükséglet mérvén túl.

Legyen bárhog, annyi bizonyos, hogy a „wrotten borough”-kra támaszkodni nem csak erkölcselenség, hanem kétélű fegyver is, mely azokat sújt-hatja legjobban, kik azokról legtöbbet remélnek: a „wrotten borough”-knál pedig még veszedelmesebbek az oly választókerületek, melyekben az együttlakó s éppen azért minden perczen fölizzatható, műveletlen nagy tömegre a magasabb értelmiségnek vagy egyáltalán nem, vagy csak erkölcselenséggel lehet befolyása.

Budapestnek csak 9 képviselőt hoztam javaslatba, a mi anomaliának látszik; de csak látszik, mert igaz ugyan, miszerint a fővárosnak éppen az értelmiség érdekében kell több képviselőt juttatni, mint egyéb kerületekre, miután az értelmiség azon részének is, mely nem lakik szorosán véve állandólag a fővárosban, a főváros közművelődési ügy, mint közgazdasági s politikai okoknál fogva mintegy természetesen, második domiciliuma — s éppen ezért hoztam javaslatba 9 képviselőt Budapestre az eddigi 8 helyett; — ámde ne feledjük, hogy Budapestben a lakosság túlnyomó nagy tömege nem áll oly kedvező arányban sem közművelődési, sem magyar nemzeti tekintetben ugyancsak a budapesti értelmiséghez, miszerint rá például Győr mértékét alkalmazhatnák s e városnak lélekszámát 14-szer véve Budapestnek 280,000 lakossághoz képest 14 képviselőt hoznánk javaslatba. Ugyanis a mennyivel több kerületre osztanók Budapestet, annál nehezebb lenne az értelmiségnek a merő tömeggel fővárosukban — ennek sajátos közművelődési és nemzeti viszonyai miatt — megküzdeni, helyesben utóbbira kellőleg üdvös, vezető hatást, közszellem ébresztő befolyást gyakorolni.

Kolozsvárnak 2 képviselőt éppen azon okoknál fogva lehetne adni, a melyeknél fogva Temesvárnak. Aradnak nem lehetne adni többet egyelőre 1-nél. Mindkét virágzó város örvendtesen halad ugyan előre, de különböző nemzetiségekből álló nagy tömegét sem Temesvárnak, sem Aradnak, különben még számú buzgó értelmisége még mindig nem bírhatja akként vezetni, miként vezetheti az értelmiség pl. Kolozsvár egyöntetű magyar, túlnyomólag művelt, vagy legalább nemzeti irányban művelődő közönségét. Pozsony, Debreczen nagyszámú, vagy befolyásteljes értelmiségőknél és egyuttal lélekszámuknál fogva, Szeged, e derék hazafias város, pedig már magában lakóinak nagy számban fogva igényelhet 2 képviselőt.

Vidéki tapasztalatok.

Szükséges-e a felnőttek oktatása?

E kérdés nagyon fontos, megérdemli, hogy mindenki, kit csak némileg is érdekel nemzetünk szellemi fejlődése, kissé gondolkozzék rajta. Alig hiszem akadna valaki, ki azt mondaná, hogy már szükségletlen. Hisz jól látjuk, mily hátrafalló népünk még, pedig nagyon igazat mondott Ézsaiás próféta, midőn állítá: „Elvész az én népem, mivel hogy tudomány nélkül való.”

Midőn a durva erőszak helyett a szellem biztos fegyverével küzd, hódít minden nemzet, a melyik tetszedésben tölti napját, mire szétér magok körül talszárnnyalva, meghódítva van. Ha nem lehetünk azon szerencsés helyzetben, hogy a jól szervezett iskolák, értelmes polgárokat neveljenek a hazának, szükséges a felnőtteket, kik már az iskolai kötelezettséget túlhaladták, tanítani addig, míg a jelenlegi iskola nemzedéke oda nő, hogy értelmes polgár lehessen.

Kormányunk, igen bölcsen, gondoskodott is hogy a felnőttek oktattassanak, csak sajnos oly módon, hogy az e célra kiadott ezrek, néhány élelmes tanító s nem a nép s így a hon érdekeit segítik elő, úgy, hogy tapasztalat után bizton merem állítani, miszerint a felnőttek oktatása czimén eddig kiadott s ily módon ezután kiadandó összeg, sárba dobott pénz; pedig vajmi szép összeg ez s mennyi szellemi hasznót bajihtatna!

Kezdődik a téli időszak, becsorult a nép a mezőről. A tanfelügyelő kihirdetteti, hogy a ki irni, olvasni nem tud, irassa föl magát a tanítónál, a ta-

nitásért nem kell fizetni semmit, a tanító megtanítja a télen ingyen. A kinek kedve van el is megy a tanítóhoz, a tanító is néhány forintot remélvén, ha a nép önként nem jön, rendre járja a házakat. Jánosnak pipát, Katinak keszkenőt ígér, csak irassa föl magát.

Igy néhány nevet papírra jegyez s igen sok helyen ez a felnőttek oktatása a valóságban.

Nincsen senki, ki utána nézne, hogy vajjon helyesen van-e összeírva, vajjon nem tud-e mindenik irni, olvasni?

Eltelik egy pár hónap, néhányszor talán össze is gyűlt tiz, tizenöt ember, pipázva elbeszélgetni reektrammal az ideit rosz termés s a terhes adóról. A végén a tanító összegyűjti a falu előljáróit, egy pár itcze bor, vagy pálinka közt a kimutatás aláírt neve elébe mindenik oda teszi keresztvonalát, bizonyítván, hogy 50—60 felnőtt tanult a télen, pontosan meg is tanultak mind irni, olvasni, számolni a tiszteletes nyereadő összeg bizonyos kiadott részéért bizonyítja, hogy úgy van, beküldik a tanfelügyelőhöz, ki fölterjeszti a kormányhoz, hol egy fogalmazó vagy talán díjnok a tanítónak 50 felnőtt után 150 frt, másnak 100 után 40 frtot kiadtni, ő tudja miért így, jónak lát, a miniszterrel vagy egy tanácsossal aláírat; így a pénzt kiadják s a felnőttek oktatása ez évben megvolt, a statisztikai kimutatás elkészül, hogy kiadott annyi forint, irni olvasni, számolni ujabban megtanult annyi felnőtt, mily sokat nyert a nemzet és hon!! —

Tessék csak jó urak utánanézni a vidéken s ne a kimutatási iven, majd kitűnik, hogy a papíron tud 100, a valóságban alig 4—5 ismeri a b-i, az á-tól.

Nevén tudom nevezni azon tanítót, ki a kolozsvári ref. gymnasium II-ik középosztályát végzett tanuló az irni, olvasni nem tudók sorában terjesztette föl, egy másik saját nejét, leányát, csak hogy a szám növekedjék s kikapta utánuk a 3 forintot.

A tanítónak igaz, szüksége volt a pénzre, hogy nyomorult helyzetén segítsen valamit vele, de hát helyes-e ez így? Hát nem lehetne-e módját találni, hogy csak azok irassanak föl, kik valósággal nem tudják az öreg A-t is s ha már összeírtattak, hogy tanuljanak valamit!? Vagy ne dobja ki az állam a pénzt, vagy ha kiadja, adja oly célra ki, a mi hasznót hajt, a mi a tulajdonképi cél.

A föltett kérdésre tehát igen egyszerű a felelet.

A felnőttek oktatása nagyon is szükséges, de a jelen alakjában csakis, mert most nem felnőttek oktatása, hanem csak pénzfecsérlés felnőttek oktatása czimén.

De nehogy azt mondja valaki: könnyű ám gánacsoskodni, de mond, el hát miképp legyen felnőttek oktatása! Ime elmondom úgy, a mint én jónak, czél-szerűnek látom.

Van egy csomó tanfelügyelő, azoknak tollnoka, még több megyei iskolatanácsos és községi iskolaszéki tag. Adjon a kormány a tanfelügyelőknek hatalmat, de egyszersmind rendeletet is ha jogot adott élvezni a fizetést, hogy rendelkezhessenek, miképp osszák föl a megyei iskolatanácsosok maguk közt a községeket s így ezek vagy megbízottjaik felügyelete alatt írják össze a 15—30 éves irni olvasni nem tudó, de tanulni óhajtokat s ezek névsorát terjesztessék be a tanfelügyelőhöz. A 30 éven fölül egészen fölölseges tanítani, mert először nem is sokan kívánnak azon korban tanulni, másodsorban nem tanulnak, de ha tudatlan maradnak is, nem lesz oly nagy kár, az a generatio elhal pár évtized alatt, de annál erősebb lesz az azt követő, ha gond lesz fordítva arra.

A tanfelügyelő, tollnoka, iskolatanácsosok, iskolaszéki tagok egyszer kétszer megosztva meglátogatják, ha vajjon tanulnak-e valósággal a bejelentettek. A vizsga idejét pedig tudatják a tanfelügyelővel, ki megbízottat küld, hová maga és tollnoka nem mehet, hogy lássák mire haladtak. A hány egyén vizsgát teszen jó eredménnyel, annyiról a kimutatás a tanfelügyelő elé terjesztetik, ki aztán megteszi a további intézkedést. Így kevesebb kiadással, jóval több eredménnyel lenne elérve. A díjazásnál pedig egyenlő mértékkel mérjen az, kinek kötelessége utalványozni.

Igen megbízható egyéntől hallottam, hogy községében a tanító a leglelkismeretesebben tanított 25 felnőttet, 20 megis tanult meglehetősen irni, olvasni, egy keveset számolni, a kimutatást beküldötték a tanfelügyelőhöz, de még maig sem kapott egy krajczárt sem fáradságáért, noha saját pénzén látta el a felnőtteket papir, toll- és tintával. Hogy a hibba a tanfelügyelőn, vagy a felsőbb helyen van-e, nem tudják. Egy másik tanító fölirt boldogot, boldogtalant, soha egyetlen órán sem tanított, a domnu parinte hitelesítette a kimutatást 20 forintért, hogy tanított 100-at, a tanító kapott 200 frtot. Ez eset annyira elkedvetleníti, s méltán is, a lelkismeretes tanítót, hogy többé nem vállalkozik felnőtteket oktatni. Az így kiadott összeg hasznos-e vagy káros eredményében? S ha megtörtént 100—200 községben, nem kell-e módját találni, hogy ne történjék meg ezután?

Szem és fültanuja voltam, midőn két tanító beszélgetett a felnőttek oktatásáról. A. kérdezte B. t. „bány felnőttet terjesztettél föl?” 50 t.; „hát te,”

„32-t;” „mennyit kaptál?” „120 frtot;” „hát te?” „75 frtot;” „mit fizettél nekik?” „két veder pálinkát;” „hát te?” „tizenkét darab garasos pipát, s elengedtem a tandíjt gyermekeiktől;” ezzel nevetve elváltak egymástól, hogy mit nevettek, jól tudták mindketten, de én is sejtettem.

Igy mennek a dolgok vidéken jó uraim! nem volna-e jó ellenőrizni? De természetesen szakértő, a tanügy iránt érdeklődő lelkiismeretes tanfelügyelő kell, s nem olyan, ki országgyűlési képviselő is.

Egy barátom észli, hogy a nyáron szülőit meglátogatni menvén, néhány faluban hallott s pedig papok és egy esperestől is, hogy a tanfelügyelő a hozzá beküldött tanszereket kiosztogatta napszámmért az embereknek, hogy az ilyen nagyságos, királyi tanácsos tanfelügyelő, országgyűlési képviselő, gazda, s nem tudom még mi minden, mennyi hasznót hajt a tanügynek, mikép ellenőrizi a felnőttek oktatását, elgondolhatjuk, ilyen tettei után. Szomorú dolog biz ez! jó lenne kissé utána nézni a intézkedni, hogy ha a papíron van felnőttek oktatása, legyen a valóságban is, s ne dobjon ki hasztalan az állam százazreket nevéstéses uton, mert vagy szükséges a felnőttek oktatása, vagy nem, ha nem szükséges, akkor ne is költsön rá az állam, ha szükséges, akkor költsön, de aztán legyen felnőttek oktatása, s ne oly intézkedés, mely még az erkölcsi megromlásra is kaput tár.

Gagyí Samu.

Nemzeti színház.

(Folytatás.)

(L. L.) Kedden Nov. 11. „A bűvös vadász.”

Rontja a mű hatását más részeiről a hiányos és tökéletlen előadás, melyben e dalmű közönségünk elé rendesen kerülni szokott.

Sajnos, hogy a jelenlegit is ezen előadások közé kell sorolnunk; nem mintha tán a kiállítás ellen lenne kifogásunk, mert kizérteget és tüzet eleget láttunk; hanem mélyebben rejli okokból.

Ugyanis a német drámai zenénél ha azt akarjuk, hogy az előadás a megértést közvetítse, két előadhatlan követelménnyel találkozunk, melyeknek egyike a zenekar összeállítására, másika az előadásra vonatkozik. Miután itt a zenekar önállóan működik és a legnagyobb jelentőséggel bír, annak oly technikai összeállítása, az egyes hangszerek oly szám általi képviseltetése kívánatos meg; melynek alapján szerző által a hangszerek tömeges hatására épített kombinációk tényleg is megvalósíthatók legyenek. Mert tudnunk kell, hogy Weber nem el ama charlatán és minden aesthetikai érzéket sértő fogással, mit sokan elkövetnek az egész zenekarnak s főleg a réz-hangszereknek folytonos működése által, akár kívánja a helyzet, akár nem; — ő e tekintetben szigor következetességgel jár el, s csak azon hangszereket használja, melyek a helyzet kellő megvilágítására s a lélekállapotok festésére szükségesek és megengedvők.

Ámde hogy az ily zene ne tévessze el a szándékolt hatást, arra kellő számú zenekar kell, a mi pedig nálunk hiányzik. Erről újlag meggyőződhetünk ez előadás alatt; mert — hogy csak egy példát idézzek — az u. n. „farkasbarlangbeli jelenet” zenéje, mely a maga nemében ritkítja párját, nagy számú zenész által előadva borzalmat kelt, míg három-négy szál hegedűstől hallva, legfeljebb szánakozó mosolyra indit.

Több példa felsorolása helyett, mi épen nem volna nehéz feladat, áttérnek az említett második körülményre, mi az előadás kiváló szabadságában áll. Ez ugyan oly követelmény, mely minden bármilyen fajta zenemű előadásánál fenállt; de míg az elasz iskola termékeinél annak könnyebb is eleget tenni; addig a szabadság hiánya itt nem is észlelhető oly nagy mértékben, mint a német zenénél.

Ez elvitázhatatlan tény, és alapszik azon egyszerű okon, hogy itt nem az olasz opera fullemászó áriáival, könnyen átlátható és megérthető összhangjaival, a legközönségesebb átmenetekkel és chablonzerű cadenzákkal áll szemközt az énekes valamint az zenekar; hanem idegenszerű harmóniákkal, szokatlan és bajosan megérthető accord sorozatokkal, nehéz átmenetekkel és a legváltozatosabb rythmusokkal kell megbirkózni; melyek, ha szabatosan nem sikerülnek, teljesen el vannak ejtve; míg az amott előforduló hiányokat a hallgató képzelete könnyebben pótolhatja.

Ezen — talán messze is terjedő — megjegyzések szükségessé voltak a mű igazolására az előadással szemben.

Ez utóbbi meglehetősen kezdődött, hogy annál gyarlóbb folytatás és véget nyerjen. Gerecsné asszony (Anna) és Neszveda A. k. a. (Agatha) elég szépen és szabatosan énekeltek. A kisasszonynak — bár egyes jelenetei szépen sikerültek — igen nagy hátránya az, hogy a kellemes és tiszta hangján folyton tapasztalható rezgés, mi énekének bizonytalanságot kölcsönöz. Azonban hisszük, hogy erős akarattal sikerülend e hibát legyőznie. A mi Gerecsné urat (Max) illeti, elismerjük, hogy az énekben simasággal és a hang használatában jártassággal bír; csak az kár, hogy hangjának ereje nem képes megbirkózni oly nagy feladatokkal, minőket egy operai első tenor parti elébe állit. Ezt egyébiránt már elmondunk más alkalommal s jelenleg nincs mit hoz-

zátnunk. Marcell ur (Gáspár) kinek örvendetes haladását közelebbről jeleztük, nem tudjuk mi okból ismét visszavetett a hangkésztítés és értetlen kiejtés hibáiba, s főleg ebbe annyira, hogy még a párbeszéd közben kiejtett szavai közül is sokat nem lehetett megérteni. Tóthfalusi ur (Reme) a mily rövid ép oly nehéz szerepében roppant bizonytalanságot árukt el, sőt a kerékvágásból ki is zökkent. Török (Kunó) és Szabó (Kilián) urak a menyében operaénekesekeknek elfogadhatók, megállották helyüket. Kendi (Oltokár) uron sajnálkozunk kell, hogy jóbirnév ily bálátlán munkával rongálja.

A karok — elismerjük nehéz szerepökben — nagyon gyengén működtek.

A „Bűvös vadász” vagy egészen tulhaladja operai erőnk, vagy sokkal alaposabb előkészületet igényel.

TANÜGY.

K.-Vásárhely 1874. nov. 8.

S erény vélemény, Szabó Sámuel tanár urnak, az erdélyi ref. főtanodákban a német nyelvtanítására vonatkozó aggodalmáról.

Lehetetlen megállanom hogy, kifejezés ne adjak azon érzelmek, mely bennem támadott, midőn a „Kelet” egyik közlebbi számában az erdélyi ref. főtanodák tanári karának Marosvásárhelyt tartott gyűléséről olvasva, Szabó Sámuel kolozsvári tanár urnak a német nyelv — tanodáinkban tanítására vonatkozó véleményét láttam.

Hogy másoknak ez miként tűnt fel, nem tudom, de én megvallom, pirultam, midőn láttam, hogy országunk ezen művelt, tudományos és tisztelt tanári karának egy oly tagja nyit — és a művelt közönség által érdeklődő figyelemmel kísért gyűlésben azon szavakat ejtő, miszerint ő a magyar szellem és romlatlan tiszta magyar érzület fentartása nevében, az elgermanisálódás iránti félelemből, tiltakozik a német nyelvnek lehetőleg alapos és körülményeinkhez s egyáltalán minden végzett ember műveltségi állásához szükségképp megkívántot terjedelmű tanítása ellen.

Oh tekintetes tanár ur! könnyű azoknak, kik németül jól beszélve, annak előnyét — mint az ép ember az egészséget — méltányolni nem tudják, de kérdezzék meg azon ifjakat, a kik még most is laza és ki nem elégitő nyelvtanítás mellett végezve, oly körülmények között minőt — míg országunk egyes népekből áll, akár közpályán, mint hivatalban levő, akár művelt magánegyen, nem igen kerülhetni ki, mit éreznek s nyelvtanítási rendszerünkről mit mondanak, midőn pirulva kell beismerni, hogy a hazánkban törvényesen is használatban levő nyelvek közül az egy magyaron kívül mit sem tudnak, vagy ha tudnak is valamelyikből magánzorgalom után valamit, csak annyit, a mennyi épen elég arra, hogy akár hivatalos érintkezések, akár művelt körökben, vagy más egyénekkel való társalgások alkalmával írni, megérteni és beszélgetni törekvéseik jutalmául őket számtalanszor lemosolyogják?!

Egy tanodáinkban végzett ifjunak joga s illő volna német, szász vagy oláhvidéken lenni hivatalnoknak, de a nyelvnek nevéstég kis mértékben való bírása miatt, még annak elnyerése után járni is restel s engedi azoknak, kik vagy ama nyelvek szülöttei, vagy idegen ajku iskolákban végeztek.

Szabadjon tehát kérnem, változtassák meg azon véleményét, mely e jelzett tiltakozásban nyilvánul, mert az én szerény felfogásom szerint, itt a mi ifjuságunknak mondhatni épen oly szüksége van nyelvismeretre, mint azt megtanulni, hogy $2 \times 2 = 4$ a csalán, farkas vagy gránit és olom miéle, melyik város, melyik folyó hol van, s melyik hegy mily magas? stb.

És — tudja isten — én se hogy sem tudok attól felni, hogy magyar érzelmünket s a népben a magyar szellemet, egy világszerte elterjedett művelt (s nálunk körülményeink miatt nélkülözhetetlen) nyelvnek magyarérmű tanárok általi tanítása és bármily mértékben elsajátítása, legkevésbé is veszélyeztetni képes lenne, legfelyebb csak sorozni tudom azon másik hasonló mondat mellé, hogy a ki nem mindig magyar ruhát hord, az nem igazi érzelmű jó magyar... pedig ezt a tételt nemde, a különben tisztelt tanár ur is furcsának találja! y. r.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten novemb. 13. 9 ó. 40 p. d. a.

Érkezett novemb. 13. 10 ó. 20 p. d. e.

A képviselőház tegnapi ülése jelentéktelen volt. Mórítz Pál a pénzügyi bizottság tagjának megválasztott. Ülés után a Deákör tárgyalta a catastroster törvényjavaslatot az két pont kivételével elfogadta. Ma az osztályok működnek. Szlavay tegnap Bécsbe utazott a kölesön ügyben, Kerkapoly már előbb fölment. Az osztrák felsőház felirati javaslatát elkészült; viszhangja a trónbeszédnek; holnap fog tárgyalatni.

A porosz országgyűlés tegnap tartá első ülését.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 13. 1873.

— A vallás- és közoktatási m. kir. minister a bethleni állami elemi népiskolához Imets József tanító jelöltet egyelőre ideiglenes minőségben tanítvá nevezte ki.

— A „Pesti Napló” mai tárcája Imre Sándornak, egyetemünk egyik legkiválóbb díszének, megnyitó előadását közli, melylyel a nyelvújítás történetéről és bírálatáról birdetett felolvasásait egyetemünkön ez új tanszakban megkezdte. Fölhívjuk e kitűnő tudósnak ez újabb művére a magyar nyelv minden barátjának figyelmét.

— November verőfényes, tavaszi szép napjai után szokatlan erővel köszöntött be a hideg nálunk is. Az ablak táblákat jégvirágok borítják s az utcáinkon csörgedező csatornák vizere teljesen befagyott. Az emberek óvatosan téli kabátjaikba burkolódva sietősen járnak kelnek s mindenki érezni látszik, hogy nem sokára a természet is fehér ruhába öltözködik. Az ifjuság öröme e télidényben igen érdekesnek ígérkezik s a báltermek kedves virágai már is ezer reményűvel csüngenek a téli képek mosolygó tervein.

— Maros Vásárhelyt jelenleg Csóka Sándor igazgatása alatt egy vándor szintársulat működik, mely e hó 8-dikán kezdé meg előadásait, Rosen Gyulának „Egy rossz ember” című vigjátékával. A díszítményekben gyorsló társulattól a vásárhelyi saját nem sokat várt, s így várakozása nem is csalta meg.

— Tegnap reggel egy porondással foglalkozó embert felső szénutczában, s mélyen aláknázott földréteg beomolván, eltemetett. A vastag homokrtegek azonnal kioltá a szerencsétlen munkás életét s csak hulláját vonhatták ki társai a szakadásból. Szolgáljon e szomorú eset intő példál az illetőknek.

— Az esztergomi primás egyházmegyéje papságához körlevelet intézett a végből, hogy deczember 2-ikát, mint ő felsége trónaróptének 25-ik évfordulóját egyházi ünnepélyekkel üljék meg.

— Az angol államtitkár a közlebbi időben újból megemlítette, hogy a kéményeket nem szabad gyermekekkel seperetni, mert ez a szokás, embertelen és bűnös. Angliában már régóta kéménytisztító gépeket alkalmaznak; megtörténik ugyan, hogy némely vállalkozók gyermekekkel végeztetik ez egészségtelen, sőt gyakran életveszéllyel járó munkát, de az állam részéről intézkedve van, hogy az ilyen embertelen eljárást szigoruan büntessék, a tilalom áthágói tetemes pénzbírságot fizetnek, vagy nehéz kényszermunka mellett börtönbe záratnak.

— Balázs Kálmán, nálunk is ösmeretes közkevdességu népzene társulata ma érkezendő meg Debreczenből, néhány zengzetes estét akarva Kolozsvár zenekezdvelő közönségének szerezni. Előadásait, mint halljuk, már ma este megkezdik az Európa szálloda éttermében. Figyelmeztetjük közönségünket a kínálkozó élvezetre.

— A Fővárosi levelek a „Magyar Polgár” hasábjain, P. Szathmáry Károly tollából, csöndes egyformaságban folydogálnak ma is, midőn már az MDCCCXCIX-dik számához jutottak. Sok zajt nem csinálnak, de néha néha még is közölnek egy-egy jó vicczet, melyet örök vétek lenne, már csak a ritka volt okán is, tovább nem adnunk. Most azt a tréfát követi el a fentiszelt levelező ur, hogy egész terjedelmében közölve Ghyczy Kálmánnak a baloldali körhöz intézett levelét s még azt a passzust sem törölve ki belőle, mely szerint „azon határozat, melyet a t. (baloldali) értekezlet mai napon hozni méltóztatott, határozott elvetését fejezi ki említtet egyéni nézetemnek” — utána veti, hogy ez az a nevezetes okmány, „mely intő és fenyegető szózatként hangzik a jobboldal” felé, mely érthetetlen makacsságá által még egy Ghyczyt is lehetlenné tesz az országgházában. „Nó lám, a baloldali értekezlet határozata elveti Ghyczy nézetét — s még is a jobboldal teszi lehetlenné Ghyczyt az országgházában. Igazán pompás viccz!”

— Trieszt község tanácsa huszezer forintot szavazott meg ő felsége jubileumünnepeén teendő jótékony alapítványokra.

— A berlini „Magazin” utóbbi száma Greuss Ágost „Tanulmányai”-ról irodalmi közlést tett.

— Infamis fogadás. A „Lexington Caucasian” egy bizonyos Clay Hasper közleményét teszi közzé, melyben az 5000 dollár ogadás ajánl, hogy Grant elnök 1874. april 10-ig megleend gyilkolva, ha addig nem mulna ki természetes halállal. Ha a fogadást valaki el fogadja az öszeg nov. 10-ig depónáltatni fog.

— A helybeli polgári lövölde, bár a zár-ünnepély a mult vasárnap végbe ment, a jövő vasárnap ujra rendes díjlövészetet rendez s míg az időjárás kedvező leendő, a löcsarnoktárva fog állani szenvedélyesebb lövészeink előtt.

— Zamojtki László gróf meghalt Párisban 73 éves korában. Ő a lengyel emigratió egyik leg-tiszteltebb tagja s annak feje volt. Szerencsétlen

bazája ügyét folyton szíven hordozta s élénk összeköttetésben állt mindvégig hazájabelieivel. Az 1831-iki fölkéleskor a belügyeket vezette s fegyverrel is küzdött.

— Azt remény. ik, hogy ha a léghajókat tökéletesítik, akkor a mostan használt veszélyes és költséges alványok helyett, a magas épületeket és templomokat, a léghajók segítségével fogják építeni.

— Paoli Ignatz bukuresti és nikápolyi kath. püspök pár nap óta Budapesten időz. Mint a „M. A.” írja. a püspök 8 magyar iskolát állított Oláhországban magyar tanítókkal.

— Chambárd gróf terjedelmes jószágok ura Torontálmegyében, még pedig a következő helységeiben: Szt. Hubertben, Charlevilleben, Soultoursban, Mastaortban és Heufelbea, mely birtokok jelenleg báró Billót család által biratnak haszonbérben. Gr. Chambord most a javadalmak összeíratását rendelte el, mire nézve a kinkindai tszék által a meghatározott nap f. hó 18-ára tüzetett ki.

— Gurároban a járvány kitört s a lakósságban erős pusztítást viz végbe.

— Az első hóhullás fehérynomain Orláth közelében farkasok mutatkoztak.

— Szini szemléket, „Salome” előadásáról, tárgyhalmaz okán, kénytelenek valánk lapunk holnapi számára halasztani.

— A szamosújvár piacz árai. nov. 10-érről uszt. mérő tisztabuzá 6 ft 40 kr. rozs 4 ft 40 kr. elegybuza 5 ft — kr. zab 1 ft 40 kr. Széna 2 ft. — kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 12 ft. — kr. Marhabus fontja 15 kr. Konyhaliszt 13 kr. Borsó mérője 15 lencse 15 paszuly 15 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 12-én 5% Metalliques 68.— frt. 68.15.

Kamat — 5% Nemzeti kölesön 73.15 frt.

1860. Kölesön 100.75 Bankrészevény 943. Hitelintézet

részevények 208.20. London 114 80ft. st. —

Ezüst 109.60. Cs.kir. arany 5.47 1/2. Napoleondor 9.17

Urbéri kötvények: Magyarországi 74.75. Temesi 74.— Erdélyi 72.75 Horvátországi 550.

Figyelmeztetjük a t. cz. közönséget Stein János muzeumegyleti könyvtáros és egy-nyomdász 1874-ik évi képes nagyobb naptárára, a mely e napokban fog megjelenni és dús tartalma mellett a ministeriumok, az erdélyi összes törvényszéki, közigazgatási, pénzügyigazgatósági, adó-, posta- és táviradivitali; továbbá az állami és más nyilvános intézeteknek, a legujabb és teljesen hiteles adatok után összeállított tiszti ezim- és névtárát fogja tartalmazni; és így hivatalnokok, gazdák, magánosok és üzletembereknek szükséges, csaknem nélkülözhetlen kézikönyvül szolgálni lesz hivatta. Bolti ára csak 50 kr.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Nyilttér.)*

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül:

Revalesciere Du Barry.

Londonból. (51—208)

64.210 sz. biznyitvány.

Nápoly. 17 april, 1862,

Uram! Egy májbetegség következtében két év óta borzasztó soványági és fájdalmas állapotban voltam. Nem tudtam írni és olvasni; testem minden idege reszketett, gyomrom nem emésztett, aludni nem tudtam s folytonos idegzetes állapotban valék, mely ide oda taszított, egy percz nyugalmat nem adott s a legnagyobb buskomorságba ejtett. Sok orvos merítette ki velem tudományát, de nem volt képes enyhét nyujtani. Kétségbeesésemben megpróbáltam önnök Revalescierejét s három havi használat után hálát adok az istennek. A Revalesciere legfőbb dicseretet érdemel, egészséggem teljesen visszaadta s azon helyzetbe hozott, hogy társaimal állásomat smét elfoglalhatom. Mély hálával és teljes tisztelettel

de Bréhan marquisse.

65.810. sz. bizonyitvány.

Neuchateau (Voger) 23. dec. 1862.

Leányom 17 éves korában a havi tisztulás kimaradása következtében borzasztó idegrángásban, az ugynevezett Vitis Anceban szenvedett s az orvosok kétkeltek meggyógyithatósága lehetősége fölül. Azóta egy barátomindan ara Revalescierevel tápláltam s ez a drága tápszer, m tanácsismerő bannu latára, teljesen helyre állította: most tökéletesen egészséges. Ez a gyógyulás nagy feltűnést okozott s az orvosok, kik a bajt gyógyíthatatlannak tartották, most bámulnak gyermekemet teljes egészséggben láthatni.

Martin, Officiere Comptable en retraite.

Táplálóból levő a husnál, a Ravalesciere 6 éveseknél és gyermekeknél 50-szer olcsóbb a gyógyszernél. 1/2 fontos bádogszelvényben 1 frt. 50 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 50 kr., 5 font 10 frt. 12 font 20 frt. 34 font 36 frt. Ravalesciere kétszeresült szelvényekben 2 frt 50 kr. és 4 frt 50 kr. Ravalesciere csokolade porban és táblákban 12 csésére 1 frt 50 kr. 24 csésére 2 frt 50 kr. 48 csésére 4 frt 50 kr. Porban 120 csésére 10 frt. 288 csésére 20 frt. 576 csésére 36 frt. Kapható Barry du Barry és társai által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyógyszerésznél és tüzserárusoknál; a bécsi ház el is küldi minden irányba postai utánvét vagy utalvány mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlynál. Debreczenben: M. Álovis István a „Kigyóhoz” címzett gyógyszerárában. Dunabírárt: Nadhera Pálnál. Brassóban: Fabik Ede és Ikelnusnál. Gyula-Fehérvárt: Mihelys Zsigmond gyógyszerésznél. Marosvásárhelyt: Fogarassy Deueternél. Pesten Török Józsefnél. Temesvárt: Quirinyi Alajos és a város gyusorárában.

(* E rovat alatti közleményekért csupán a sajtóhatóság rányúlva vállal felelősséget. Szerk.)

Hivatalos.

Sz. 771. 1873.

(440)

(1—3)

Eln.

Pályázat.

A kolozsvári kir. törvényszéknél egy 300 frt. évi segélydíjjal díjazott joggyakorlati állomás jövő uredésébe, felhívtnak mindazon végzett jogászok, a kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűleg helyezett folyamodványaikat ezen hirdetmény első közzétételétől számított **két hét alatt** alólt kir. törvényszék elnökéhez nyújtsák be.

A kir. törvényszék elnökétől.
Kolozsvárt, 1873. november 12-kén.

Sz. 35282. 1873.

(441)

(1—1)

Hirdetmény.

A kolozsvári m. k. pénzügy igazgatóság részéről ezenel közindomásra hozatik, miszerint bel középütczéi Folly féle házban elhelyezett különböző nagyságú 25—30 mázsányi beírt papírok fognak, benyújtandó írásbeli vagy szóbeli ajánlatok alapján, folyó év **november 29-én délelőtti 9 óráig** kezdve azon épület földszinti részében a többi ígérőknek, vagy egészen, vagy kisebb részletekben eladni.

A feltételek a m. kir. pénzügy-igazgatóság Londonutcai épületében, annak kiadó hivatalában megolvashatók.

A m. kir. pénzügy igazgatóságtól.
Kolozsvárt, 1873. november 8-kán.

Sz. 692. 1873.

(439)

(2—2)

Hirdetmény!

A nemes dobokamegyei alispán urnak idei 3123 számú rendelete folytán a Beszterezé, Nagy Sajó, Szász Régeni útvonalon; Nagy-Sajó községében egy 8 öl hosszú híd tenyeres napszámú munka és fuvar ingyen kiszolgáltatása mellett kölabokra lévén felállítandó, annak a megyei mérnök ur által 1612 ft-ra o. é. számított összeg kikiáltása mellett szóbeli árjelítés útján vállalkozónak lévén kiadandó, az árjelítési határnap **folyó 1873-ik évi december-hava 18-kára** Nagy-Sajó községében a közszégi irodában tüzetik ki.

Melyre vállalkozni kívánók a felkiáltási ár 10%-val ellátva megjelenni felhívtnak.

Az árjelítési feltételek ezen hivatalnál, a hivatalos órákban mindég megtekinthetők.

A nagy-sajói járás szolgabíróaságától.
Kisbuda, 1873. november hó 8 kán.

BODÓ SÁNDOR, szolgabíró.

Nem hivatalos.

(435)

(3—3)

Tölgyfa elárverezés.

Mintegy **200 darab 15—32 hüvelyk** vastagságú, 7—8 öl magosságu tölgyfa Kis-Kapuson (Kolozsmegye) folyó hó **16-án délután 2 órakor**, szabad kézből el fog árvereztetni, összesen vagy egyenként; a fák alkalmazhatók **malom gerendéjekhez, dongákhoz**, vagy bár minemű kemény épületekhez is. A tulajdonos ur megbízásából

ifj. SZÓCS LAJOS, kör-jegyző.

Moll Seidlitz-porai.

Francia Borszesz Sóval.

Dorsch-gadóc- (csuka-) máj-olaj.

Egy eredeti doboz ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

Legbiztosabb áru a szarvó emberiség segélyére minden boló és kúrával ellátandó, a legtöbb betegségek mindenféle, köztül: fül- és fogfájás, nyelvtörés, rák, brúda, szenguladás, bennlások és mindenféle sérülések ut. ellen.

Palackokban használati utasítással együtt 80 kr o. é.

A palackok ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

A palackok ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

A palackok ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

A palackok ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

Nagy Képes Naptára

a z 1874-dik é v r e.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tiszti ezimattárral.
Tizenötödik évi folyam számos fametszvényvel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb
nap t á r.

A „Nép Zászlója“ Naptára 1874.

A magyarnép számára. Szerkeszti Áldor Imre. Hatodik évfolyam.
Ára 40 kr.

Jegyzék-Napló,

ügyvédek és bírák számára. 1874.

Szerkeszti Schuierer Gyula jogtudor, ügyvéd. Tizedik évfolyam
Ára 1 frt 20 kr.

Nevezzünk! új humoristikus
N a p t á r.

A magyarnép számára 1874. közve. Ötödik évfolyam.
Ára 40 kr.

Falusi Gazda Naptára 1874. évre.

A földmivelés, kertipar és gazdaság évi Közlönye, földbirtokosok,
kertész-gazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva:
Több szakértő közreműködésével Szerkeszti dr. Farkas Mihály
földbirtokos. X-dik évfolyam. Ára 80 kr.

Egyetemi hallgatók

Zseb-naptára

1873. évre.

Szerkeszti KAN BELA. Első évi folyam.

Angol-vászonba kötve, jegyzék-alakban, ironnal ellátva.

Ára 1 frt 20 kr.

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.
Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Balpárti Nép-Naptár.

Balpárti polgártársai számára szerkeszti Vasgyuró Tamás. 1874.
Negyedik évfolyam. Ára 50 kr.

AZ ATHENAEUM

Kis Képes Naptára

az 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Negyedik évi folyam.
Számos remek metszvényvel. Ára 50 kr.

Kossuth Naptár 1874.

Szerkeszti Honfi Tihamér. Negyedik évfolyam. Ára 40 kr.

Honvéd Naptár.

(Együttal katonai Naptár.)

A magyarnép számára. Szerkeszti Áldor Imre 1874. Hetedik évfolyam.
Ára 60 kr.

Alois Bucsánsky's Grosser Bilder-Kalender
für das Gemein-Jahr 1874. Sechszundwanzigster Jahrgang.

Mit in den Text gedruckten Bildern. Preis 40 nkr.

Neuer illustrirter Volks-Kalender

für Ungarn und Siebenbürger auf das Jahr 1874.

Das Kalendarium verfasst von Prof. Dr. Franz Albert von Monte Dego
Direktor der Sternwarte zu Erlau. Preis 50 nkr.

Dr. Joh. Nep. Vogl's Volks-Kalender

für das Jahr 1874. Dreissigster Jahrgang. Preis 65 nkr.

Der Wiener Bote

Illustrirter Kalender für Stadt- und Landleute auf das Jahr 1874.

Von Carl Elmar. Preis 36 nkr.

Fromme's Oesterreichischer Medizinal Kalender.

Neunundzwanzigster Jahrgang. 1874.

Herausgegeben von Dr. Josef Nader.

Mit dem Portrait des Hofrathes Prof. Dr. Bamberger.

Preis 1 fl. 60 xr.

Irodai fali naptár 1874 é v r e.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyeg-
illeték táblákkal, s a királyhágón inneni rész törvényszékéi s járásbíróaságai
táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében

kaphatók:

A kórisme

megállapítására szükséges vizsgálati módszerek.

Irta ifj. Purjesz Zsigmond.
Ára 1 frt 20 kr.

Kastély és Hámor.

Regény.

Ponson du Terrail után francziá-
ból fordítva.

Ára 2 kötetnek 2 frt.

Három nemzedék.

Széchenyi és Vörösmarty, Kossuth
és Petőfi, Deák és Arany.

Ára 60 kr.

A vadember halála.

Regény.

Ponson du Terrail után fran-
cziából fordítva.

Ára 4 kötetnek 4 frt.

CHOPIN,

Liszt Ferencz után

franciából

Gróf Vass Ottilia. Ára 1 frt 60 kr.

ROBIN HOOD.

Irta James György, fordította
Petőfi Sándor.

Ára 2 frt 50 kr

Kötve 2 frt 20 kr.

Az arany ember.

Regény 5 kötetben. Irta Jókai Mór.
Ára 5 frt.

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után
fordították többen. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költemé-
nyei. 2 kötet. Pompás díszkötésben.
Ára 3 frt 20 kr.

Egy tör története.

Regény. Oettinger után fordította
Balázs Frigyes.

Ára 1 frt 20 kr.

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán.
Ára 1 frt.

A komédia elmélete.

A Kisfaludy-társaság által jutalmazott
pályamunka.

Irta Névy László. Ára 1 frt.

A törvényszéki orvostudo-
mány gyakorlati kézikönyve,

különös tekintettel a legújabb

szabályrendeletekre,

orvosok, jogtudók és tanulók számára.
Irta dr. GROSZ LAJOS,

az országos közegészségi tanács rendes
tagja és jegyzője; m. k. államvasuti
igazgató főorvos; egyetemi m. tanár;
a budapesti kir. orvos-egylet, a m. k.
természettud. társulat, a bécsi cs. kir.
állat-növénytan, az alsórajnai természet-
orvostani, a német törvényszéki lélek-
tani tudományos egyletek tagja.

Ára 3 frt 60 kr.

(442) Tudósítás! (1—3)

Helyszűke miatt a porcellán és
finom üveg kereskedéssel felhagy-
ván, sietek ezeken minél előbb tudadni,
ugy hogy az eddigi olesó árakból még
25 százalékot elengedek.

TEUTSCH J. B., Segesvárt.

248 7—*
MAYER G. A. W.
mell-szörpe.

E már 18 éve mindenki előtt leg-
jobb hírnévnek örvendő
házi-szer

meghűlés sat. sat. által okozott nyak- és
mellfájdalmak ellen kapható: Valódi
minőségben Kolozsvárt Binder Károly
Szenthárom-ághoz címzett gyógyszer-árában
belmonostortezára a Redoute során.

Ezen át több százakra menő bizonyítvány
gyűjt össze, s fentl feltalálónál mindenkor meg-
tekinthetők.

Legújabbban megjelentek és
Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:
Naptárak 1874-re.
AZ „ATHENAEUM“
(Ezelőtt Emich Gusztáv)

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdász bettivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.